

působnosti prosadí se i nějaký jiný hospodářský systém, záleží na teleologii celkového hospodářství, na sociálních cílech společenstva. Čím větší bude váha státo-hospodářského sektoru, tím pravděpodobnější, že neutrální forma zrodí vlastní, specifický obsah, že kvantita zvrátí se v kvalitu.

DR. ALFRED FUCHS:
SLÁVA A ÚSPĚCH.

Z CHYSTANÉ KNIHY »CHYTROST ČI MOUDROST V POLITICE«.

V sborníku »Vůdce generací« vydaném u příležitosti Masarykových 80. narozenin obrací se František Krejčí proti tomu, aby úspěch byl pokládán za jediný zdroj autority, k čemuž zvláště svádí filosofie pragmatismu, jež měří ideje podle jejich praktického fungování, podle jejich empirické účinnosti, což jinými slovy může znamenat podle úspěchu. Vždyť úspěch závisí na celé řadě náhod a úspěch kterékoli ideje nebo hnutí nemá v sobě jenom následky dobré, nýbrž i následky špatné. Právem tedy dokazuje František Krejčí, že kdo dokazuje autoritu úspěchem dopouští se staré chyby, kterou nazývali staří učitelé logiky »probatio probantis plus: qui nimum probat, nihil probat«. Učiniti toliko úspěch měřítkem všeho života znamená přitakati prostě jenom tomu, co jest a neusilovati o to, co býti má. Ideje, které mají změnití tvárnost světa, se zpočátku setkávají s neúspěchem. Teprve jsou-li náležitě zpopularisovány, nabývají úspěchu. Myslitel se vůbec nemá ohlížet na úspěch. Má míti, podobně jako úmělec jedinou snahu: Říci plně a cele svou myšlenku. Úspěch není starostí jeho, nýbrž starostí jeho nakladatele, vystavovatele, impresaria, agenta. Jinak jest tomu však u politika. Politika, podobně jako divadlo nebo obchod není možná bez jistého minima úspěchu, protože její království jest i z tohoto světa. Není jenom dílem ideovým, chce realizovati ideje na tomto světě. Rozumí se samo sebou, že ideje nelze nikdy realizovat plně. V uvedeném slavnostním spise přirovnává Hans Driesch ve článku »Ethika a politika« státníka ke geometrovi. Není nikde na světě čistých geometrických tvarů. Neexistuje přesný rovnostranný trojúhelník, neexistuje ideální přímka. Přes to však geometr těmito ideálními útvary měří pozemské předměty, přibližuje je k jejich podobě a čím lépe se mu to daří, tím lepším jest geometrem. U politiků můžeme měřit jejich přiblížení empirie ideji až po delších časových obdobích. Ten politik však, který by uznával mravní zásady jenom pro život soukromý, ale suspendoval by je pro život veřejný, by se podobal geometru, který by si řekl, že Pythagorova věta sice platí, ale pro tento případ, že ji z oportunních důvodů suspenduje. Také ethika má takovouto absolutní platnost, neboť ethika, jež není absolutní normou není již etikou. I úspěch je měřítkem politiky, ale není měřítkem jediným. Nebudeme soudit jakého osobního úspěchu politik nabyt, nýbrž s jakým úspěchem zformoval vnější svět podle své ideje.

Aby politik mohl realizovat svou ideu, chce úspěch. Byl by špatným politikem, kdyby ho nechtěl mít. Ale přes to dovedeme rozeznávat mezi politikou mravnou a nemravnou, mezi politikářstvím a státnictvím. Je pravda, že politika se děje ve vnějším světě a záleží tu tedy na tom, nejenom kdo má pravdu, ale také na tom, jak ji dovede uplatnit. Politické kolbiště není filosofickým seminářem. Ale jsou úspěchy a úspěchy. Jsou úspěchy jednotlivců, na něž doplácují národové velmi těžce, jako jsme byli právě svědky úspěchů v hospodářském životě, jež vedly nakonec k úplnému ztroskotání existence těchto rytířů Štěstěny a celé řady lidí s nimi. Čím více se život dostává do normálních kolejí, tím méně je příležitosti k dobrodružstvím. Skutečný státník zná ty tajemné transmise, jež spojují vnější svět s myšlenkou. V politice nerozhoduje jenom hadí chytrost, jest potřebí i vyšší moudrosti. Politik musí myslet vždy na následky a to i na ty, kterých nezamýšlel, kdežto umělec a myslitel jest odpovědný pouze za to, co chtěl. Proto vládnouti znamená předvídati. Ve vnějším světě mívají i dobré podniky zlé následky a nestačí odvolati se na dobrý úmysl. Politika je jednání, není jenom hrou intelektu a proto jest nutno v ní spojovati naivní holubičí oddanost ideálu a vášeň pro jeho uskutečnění.

i hadí chytrost, když politik pracuje mozkiem. A jím má především pracovat. Politik však, který nemá srdce, který zná jenom hadí chytrost, svou věc nakonec prohraje, protože nemá v citu korektiv pro svoje jednání. Stává se tím co v Německu označují slovem »Machtpolitiker«, člověk, jenž touží po moci a neví, k čemu by jí měl použití. Holubičí prostota se nikdy nesmí ztratit ze srdcí lidí, kteří mají sklon k hadí chytrosti. Ani politik nesmí nikdy zapomenout na to, že u dobrého člověka »srdce je vždycky ach, srdcem jen dítěte«, ale že musí vždy dávat pozor na tento svět.

Úspěch měřený většími distancemi časovými, kdy máme již odstup a neruší nás náhodné události, není již pouhým úspěchem: je jeho vyšším stupněm. Je slávou. Podle učení katolické církve jest sláva nejvyšší odměnou, kterou dává Bůh svým věrným. Pravou slávu povyšuje katolická církev do věčnosti, vidí v ní sám boží atribut. Nejvyšším štěstím blahoslavených, kteří již došli odměny, spočívá podle učení církve v t. zv. světle slávy« »lumen gloriae«, totiž v patření na Boží tvář. Kde je Bůh, je život, je láska, je štěstí. Patřiti na absolutní dobro musí naplňovati duši plným štěstím. Kde duše nevnímá Boha, to jest plnost bytí, cítí prázdnotu, nudu, zoufalství. Proto praví středověká visionářka, že kdyby do pekla vstoupil Bůh viditelným způsobem, proměnilo by peklo okamžitě v blaženost. Svatá Brigita líčí ve svých viděních peklo jako zoufalou šed. Je to místo, kde není možno milovat, je to místo ducha, jenž popírá a jenž nemiluje. Patřiti na Boží tvář je nejvyšší slávou.

Naše doba zapomněla na pojem slávy, jenž vrcholí v blaženém »lumen gloriae«, protože ztratila absolutní měřítko věcí. Tento svět si však nahradil mnoho duchovních hodnot svými náhražkami. Místo pokory zná svět toliko skromnost, místo ctnosti má světskou čest. Místo slávy zná úspěch. Snaha po rychlém úspěchu působí, že není smysl pro hodnoty, jež zrají pomalu. Kde je ona pokora minulých generací, jež sázely stromy pro budoucí poutníky a poutnice? Kde jest posvátná oddanost architektů gotiky, kteří stavěli pro věky, kdežto nám padají na hlavu železobetonové konstrukce, protože jsme morálně nedorostli na to, co bychom chtěli? Nemáme smyslu pro »ovoce, jež dlouho nezraje a sládně po letech«, podle krásného motta F. X. Šaldy k »Bojům o zítřek«. A proto také nemáme smyslu pro slávu, neboť sláva jest nesobecká a úspěch je sobecký. »Ne nám, Pane, ne nám, ale jménu svému dej slávu!« To neznamená, že jest třeba úspěch podivínsky odmítat, ale nesmí být měřítkem díla. Vlastností úspěchu jest jeho rychlá pomíjivost. V Koutníkově knize »Racionalisace v knihovnictví« se dočtete zkušeností knihovnickových o tom, jak dnes knihy úžasně rychle stárnou, jak po knihách, jež včera ještě šly ve veřejných knihovnách na dračku, dnes již kohout nezakokrhá. Vyjde kniha, získá statisícový odběr, ale po krátké době zapadne. Byla psána pro úspěch, ne pro slávu. Sláva se vztahuje k hodnotám věčným. Proto lidé, kteří žili v dobách, kdy bylo více víry mezi lidmi, měli také velmi jemný postřeh pro rozeznávání slávy a úspěchu. Teprve naše doba setřela takřka úplně rozdíl mezi oběma pojmy. V horečné honbě za úspěchem a v nedostatku smyslu pro slávu, pro odpovědnost, před generacemi budoucími, v tomto nedostatku respektu ke tvůrčí myšlence zračí se dobře odklon lidstva od Boha a jeho sklon k hmotě. S pojmem Boha je spojen pojem slávy, kdežto s pojmem hmoty jest spojen pojem úspěchu. Podle křesťanského učení stvořil Bůh člověka ke své slávě. Naše dílo má především hlásat slávu jeho, má býti jeho odleskem boží záře, jejíž plnost zakoušejí blahoslavení, jimž Bůh připravil, »čeho oko nevidělo, čeho ucho neslyšelo a co na srdce lidské nevstoupilo«. Sláva není jenom v triumfu, jest i v utrpení. I purpur krve je purpurem slávy, jak se krásně praví v církevním hymnu na svátek knížat apoštolských. Ztotožnění slávy s úspěchem je dokladem velmi hlubokého úpadku a velmi nedostatečného smyslu pro hodnoty duchovní a duševní. Není všecko dobré, co má úspěch a ne každé dobro jest úspěšné. Tím není řečeno, že by úspěch sám musil být znamením méněcennosti. Není prostě měřítkem mravním. Kultura, jejíž hodnoty by závisely jenom na náhodných konjunkturách, by brzo musila dohospodařit. Kdo hledá jen sebe, nepracuje pro slávu, ale pro úspěch. Jeho dílo není požehnané, byt' zdánlivě zkvétalo.

Nedávno přinesla »Přítomnost« článek Dalibora Kvize o »Době, jež nechce bolest«. Autor v tomto článku dokazoval, že charakteristickým rysem naší doby jest analgesie a anaesthesie. Na bolest

je třeba buď zapomenouti nebo učiniti se pro ni necitlivým. S tím souvisí nadšení pro sport a hru, jež dává zapomínat na poslední otázky života napětím tělesným a napětím nervů při pouhém přihlížení sportu. S tím souvisí neodpovědný pohlavní styk dnes zcela neostyšně hlásaný, s tím souvisí snaha po abortu a euthanasii. Ovšem, i dnešní člověk dobře ví, že se bolesti nevyhne, ale zbavuje ji prý onoho slavnostního nimbu, jímž ji zahaluje na př. Otakar Březina, odklonil se zkrátka od křesťanství, jež je náboženstvím kříže. S touto analgesií a anaesthesií naší doby souvisí i snaha míti úspěch, ale odmítání slávy, jež jest vykupována bolestí, jak tomu rozuměl ještě Otakar Březina. Láska, bolest a sláva byly si vždy nablízku, protože jejich úběžným bodem jest Bůh sám. Na čem však závisí úspěch? Často na smrti nebo ochuravění odpůrcově, na pošetilosti, kterou provedl, na náhodném klepu, na souběhu okolností, jež krásně vylíčil ve svém politickém románě »Erfolg« Lion Feuchtwanger. Kdo jde za úspěchem, považuje svět za souhru slepých náhod, kdo jde za slávou, tuší za tímto mumrajem vyšší řád a zákonitost.

To platí i v politice.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

V posledních týdnech nemohl si parlament stěžovati na nedostatek práce; došlo k změně praxe v projednávání zákonodárných osnov; vláda, političtí a hospodářští ministři dohodují se o zásadách směrnic a rysů osnov, aby jejich propracování přenechalo se parlamentu. Je to praxe velmi zdravá; uvolňuje síly vlády, ministrů, dává parlamentu, což jeho jest; čelí se tak výtkám, že parlament je odsunován, stavěn na vedlejší kolej. Parlament při této praxi, která zvyšuje jeho autoritu, bere na sebe povinnost ukázat, že to touto cestou půjde rychleji a lépe.

V tomto směru po rychlém o ostrém nástupu došlo poznovu k zvolnění tempa. Je to tím nepřijemnější, že prázdniny jsou již skora na krku a času není nazbyt. První z těchto předloh je vládní návrh nového bytového zákona. I. oddíl stanoví, že ministerstvo sociální péče může naříditi větším obcím, aby zjišťovaly bytovou potřebu; podle II. odd. mohou obce zřizovati bezplatné bytové sprostředkovatelny. Oddíl III. dává obcím právo zavésti dozor nad byty; účelem tohoto dozoru je působiti k odstranění závad stavebních, zdravotních a j. Dále upravuje osnova podporu stavebního ruchu zřízením bytového fondu, z něhož budou podporovány stavby domů o malých bytech. Ochrana nájemníků končila by rokem 1946. Osnova upravuje i otázku t. zv. regresu. V celku znamená osnova snahu postavit bytové hospodářství, podporu stavebního ruchu na širší základnu, která by počítala na celou řadu let kupředu.

Zejména první tři oddíly této osnovy narazily na ostrý odpor tvrdící, že se tu jedná o »bolševismus na sucho«, o zasahování do vlastnických práv. Boj proti předloze vede hlavně posl. dr. Kalaš, který v republikánské straně hájí zájmy majitelů domů. S námitkami republikánské strany souhlasí v mnohém i národní demokracie. Nedojde-li k dohodě, dojde nejen k opětovnému provisoriu v ochraně nájemníků, ale také k odsunutí dalších tří předloh úvěrových; jde tu o úvěr zemědělský, jímž se má pomoci zemědělcům zadluženým při hospodářské krizi; o úhradu se stará návrh zákona, kterým se zastavuje vydávání dovozních listů při vývozu mouky. Dále jde o úvěry družstevnictví živnostenskému a lidovému. Neshody mezi agrárními a socialistickými stranami měly by jistě vliv i na osud obou zákonů lihových, i na osud zákona o zřizování cukrovarů.

Dalším úskalím je návrh zákona o dávce na péči o nezaměstnané. Počet nezaměstnaných činí koncem května 484.604 proti 555.832 koncem dubna. Úředně vykázaný pokles nezaměstnanosti činí v květnu 71.229; je to daleko méně, než by odpovídalo normálnímu saisonímu oživení práce. Tento neuspokojující pokles nezaměstnanosti posiluje na jedné straně volání po zkrácení pracovní doby na